

Keywords: professional status of a teacher, reputation, authority, prestige and image.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ОСВІТЯН

УДК: 378-159.1

Галіцян О. А.

У статті представлено аналіз стану проблеми використання проектних технологій у системі підготовки майбутніх фахівців-освітян. Проектні технології обгрунтовано в контексті активізації самостійної роботи студентів-майбутніх учителів.

Ключові слова: педагогічна технологія, проектна технологія, майбутні фахівці галузі освіти.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОЕКТНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СФЕРЫ ОБРАЗОВАНИЯ

В статье представлен анализ проблемы использования проектных технологий в системе подготовки будущих специалистов сферы образования. Проектные технологии обоснованы в контексте активизации самостоятельной работы студентов – будущих учителей.

Ключевые слова: педагогическая технология, проектная технология, будущие специалисты сферы образования.

FEATURES OF PROJECT TECHNIQUES USE IN THE PROCESS OF WOULD-BE TEACHERS' TRAINING

The article is devoted to the features of project techniques use in the process of would-be specialists-teachers training.

Keywords: educational technology, project technology, would-be education experts.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю всебічних і системних досліджень сфери освіти на основі інтеграції та поєднання зусиль різних наукових галузей, спрямованих на вироблення найбільш ефективних, як особистісних так і суспільних інноваційних освітніх стратегій. Поява державних стандартів загальної, середньої спеціальної і вузівської освіти формують ситуацію суміщення дослідницької домінанти у вивченні системи неперервної педагогічної підготовки у напрямку способів збільшення міри суб'єктності майбутніх спеціалістів у процесі свого саморозвитку, а також вивчення процесів саморегуляції в системі професійного становлення і пошуку інноваційних технологій підготовки. Значно менше уваги приділяється безпосередній розробці інваріантної структури змісту підготовки, ізоморфній реальній проблематиці професійно-педагогічної діяльності на кожному з етапів професійного становлення [2]. Специфіка та напрями підготовки майбутніх фахівців-освітян, змістове наповнення освітнього середовища, в межах якого здійснюється особистісне й професійне становлення студента-майбутнього вчителя (фактори,

організації та психолого-педагогічні умови) зумовлюють вибір оптимальних (адекватних меті дослідження) загальнонаукових підходів.

Положення і наукові узагальнення з питань реформування та модернізації вищої і професійної освіти в Україні досліджують науковці В. Андрущенко, А. Алексюк, В. Бондар, В. Кремень, В. Курило, В. Луговий, О. Мороз, М. Ярмаченко та інші.

Аналіз наукового фонду доводить, що теоретичні засади «технологізації» процесу професійної підготовки фахівців галузі освіти у вищих навчальних закладах досліджували вчені В. Беспалько, Б. Блум, І. Богданова, Л. Бритге, Р. Ганьє, С. Генкал, А. Дистервег, І. Дичківська, В. Євдокімов, М. Кларін, Н. Литовченко, Р. Мейджер, Т. Новікова, О. Пехота, І. Прокопенко, Г. П'ятакова, А. Ромишовські, Г. Селевко, А. Ситников, Б. Скіннер, Р. Тайлер, І. Шевцова та інші.

Метою статті є висвітлення особливостей використання проектних технологій у підготовці майбутніх фахівців-освітян у вищих.

Виклад основного матеріалу статті. У межах сучасних науково-методологічних теорій виокремлено низку підходів до підготовки спеціалістів у вищій школі, а саме: гуманістичний, особистісно зорієнтований, культурологічний, аксіологічний, системний (структурно-функціональний), синергетичний, інтегративний, діяльнісний, рефлексивний, технологічний, адаптаційний, компетентнісний, акмеологічний, андрагогічний, ресурсний тощо

Теоретико-методологічне підґрунтя феномену «технологізації» освіти становлять теорія діяльності і розвитку особистості як суб'єкта діяльності (К. Абульханова-Славська, Л. Анциферова, А. Адлер, Б. Ананьєв, Г. Балл, Р. Бернс, І. Бех, Н. Бібік, О. Бодальов, Л. Божович, М. Боришевський, А. Брушлинський, Л. Виготський, О. Дусавицький, Д. Ельконін, О. Ковальов, І. Кон, Г. Костюк, О. Левченко, О. Леонтьєв, А. Маркова, А. Маслоу, Г. Олпорт, А. Петровський, К. Платонов, К. Роджерс, С. Рубінштейн, О. Саннікова, О. Сергєнкова, К. Юнг та інші); концептуальні положення професійного становлення особистості (Б. Ананьєв, Е. Зєєр, Є. Клімов, А. Маркова, Л. Мігіна, Н. Ничкало, А. Сейтєшев та інші);

Науковець Я. Кічук наголошує, що у сучасних дослідженнях наявні розбіжності у поглядах учених передусім щодо змісту, який доцільно вкладати у ключове поняття «педагогічна технологія», різновиду технологій і підґрунтя для його окреслення, співвідношення між близькими педагогічними поняттями. За науковою позицією дослідника, освітні технології відбивають стратегію освіти, а педагогічні технології – тактику її реалізації; суть технології слід убачати в попередньому проектуванні педагогічного процесу з урахуванням його цілей і заданого рівня засвоєння істин; має сенс розрізняти в педагогічній технології і науковий аспект (оскільки вона є частиною педагогічної науки), і процесуально-описову площину (де відбито опис процесу, цілей, змісту, так і методів та засобів для досягнення запланованого результату), і процесуально-діючий аспект, пов'язаний з реалізацією технологічних процедур, задіяністю усіх засобів – особистісних, інструментальних, методичних [5].

На думку дослідника В. Беспалька «педагогічна технологія» – це: – змістово-операційна діяльність щодо забезпечення педагогічного процесу; – систе-

матичне і послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу; – сукупність взаємозв'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для організації цілеспрямованої дії на формування особи із заданими якостями; – діяльність, спрямована на створення умов для формування особистості (особистісно орієнтована взаємодія); – раціонально організована діяльність щодо забезпечення досягнення мети педагогічного процесу» [2, с.31].

Відтак, науковці одночасно послуговуються категоріями «освітні технології» та «педагогічні технології» зауважуючи на неоднозначному їх тлумаченні відповідно напрямку застосування та специфіки освітнього середовища.

Історичні аспекти освітніх технологій, зокрема їх генезис, у зарубіжній теорії та практиці вивчали В. Боголюбов, В. Гузєєв, І. Дичківська, Л. Загрекова, О. Зубченко, Т. Ільїна, М. Кларин, А. Космодем'янська, В. Кукушин, Т. Назарова, А. Нісімчук, О. Олійник, О. Падалка, О. Пехота, Є. Полат, С. Сисоева, І. Смолук, Ф. Фрадкін, Н. Яковець та інші вчені.

На думку дослідниці Н. Самоїленко поняття «освітня технологія» уперше у 20-х роках минулого століття використано у педології, у наукових працях з рефлексології (І.Павлов, В.Бехтерев, О.Ухтомський, С.Шацький). Аналізуючи генезис поняття «освітня технологія», авторка наводить приклади технологій: підходи до спартанського виховання у грецькій школі, підходи до виховання Плутарха, використання логічних конструкторів діалогу Сократом, систему форм і засобів виховання для різного типу шкіл та під час вивчення різних предметів Платона, технологію досягнення мети Арістотеля. Крім того, продовжує науковець, технологічними підходами можна вважати систему наслідування, наставництва, вправ заучування та осмислення матеріалу в процесі виховання (мислитель М. Квінтіліан), систему освіти Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха, систему розумового, фізичного й морального виховання Т.Кампанелли, систему виховання М. Монтесорі [7, с.2].

Досліджуючи «технологію як науку про майстерність», науковець І.Дичківська характеризує етапи (періоди) трансформації категорії «технологія в освіті» у поняття «технологія освіти». На думку авторки, перший період – 1940-1950 рр.; 1946 р. – обґрунтування плану аудіовізуальної освіти в університеті штату Індіана США, який передбачав запровадження в навчальний процес технічних засобів запису, відтворення звуку та проєкції зображення, унаслідок чого термін «технологія в освіті» під впливом праць із методики застосування різноманітних технічних засобів навчання модифікувався в термін «педагогічні технології». У цей історичний період було започатковано концепцію програмованого навчання, яка почала розвиватися в США, а пізніше в Європі. Другий період – середина 50-60-і роки (1954 р. – обґрунтування Б. Скіннером ідеї програмованого навчання; 1961 р. – відкриття факультету технології навчання в університеті Південної Кароліни; 1968 р. – розроблення й застосування мови програмування ЛОДО в школі (Масачусетський технологічний інститут США) – можна охарактеризувати як період активної дискусії щодо суті поняття «педагогічна технологія» у сфері педагогічної технології як феномену. Результатом такої дискусії було виокремлення двох напрямів: одні науковці виступали за технологічний підхід, в основі якого – необхідність застосування аудіовізуальних засобів і програмованого навчання, прихиль-

ники іншого головним завданням вважали підвищення ефективності організації навчального процесу. Відтак, один напрям був означений як «технічні засоби в навчанні», другий, що виник дещо пізніше, — як «технологія навчання», або «технологія навчального процесу». Саме в цей період педагогічна технологія набуває статусу офіційного існування. У зарубіжних країнах з'являються друквані видання: у США це журнал «Педагогічна технологія» (1961 р.), у Великій Британії — «Педагогічна технологія і програмоване навчання» (1964 р.), у Японії (1965 р.) та Італії (1971 р.) — однойменні журнали. У кінці 60-х років у Великобританії створено Національну раду з педагогічної технології, а в США — Інститут педагогічної технології. Третій період — 70-і роки ХХ ст. (1976 р. — створення першого персонального комп'ютера «Apple» (автори - С. Джобс, С. Возняк), період для якого характерні три особливості: по-перше, у системі освіти розпочато модернізацію навчального обладнання й навчальних предметних середовищ як необхідної умови реалізації нових, прогресивних у цей історичний період методик і форм навчання [3, с. 115].

Слідом за І. Дичківською, науковці Ю. Багно, А. Сембрат підсумовують, що тлумачення педагогічної технології як вивчення, розроблення та застосування принципів оптимізації навчальної діяльності на основі найновіших досягнень науки й техніки утверджувалось у працях провідних педагогів-теоретиків; по-друге, на основі системного аналізу нових досягнень психолого-педагогічної науки, завдяки використанню основ інформатики, телекомунікацій, педагогічної кваліметрії було значно розширено базу педагогічної технології; по-третє, розпочато підготовку професійних педагогів-технологів, масове використання таких технічних засобів навчання, як відеомагнітофон, карусельний кадрпроектор, поліекран, електронна дошка, синхронізатори звуку та зображення тощо [1].

Звернення до аналізу державних документів та наукових джерел (І. Бабин, Я. Боллобаш, В. Грубінко, М. Степко, В. Шинкарук), у кредитно-модульній системі (ECTS) близько 50 — 60 % навчального часу відводиться на самостійну роботу. Зміст залікового кредиту складають декілька модулів, кожен з яких відображає певний вид навчальної діяльності студентів (аудиторну, самостійну, індивідуальну, наукову роботу). Підкреслюється, що самостійна робота у багатьох випадках носить інформаційно-пошуковий характер, саме тому її ефективність є низькою.

Засобом подолання цієї проблеми, на думку дослідниці М. Князян, є упровадження індивідуальних навчально-дослідних завдань, які спрямовані на виконання студентами проектів, розроблення функціональних моделей явищ, утворення комплектів тестових завдань, аналіз педагогічних ситуацій, дослідження передового педагогічного досвіду тощо. Самостійну роботу доцільно впроваджувати на основі інтерактивних проектних технологій, для студентів розробляються інтерактивні методичні комплекси навчальних дисциплін [6].

Фундаментальне дослідження концепції самостійно-дослідницької діяльності студентів — майбутніх учителів М. Князян, як системи *індивідуально-дослідних завдань (проектів)* дозволяє вирішити суперечності між поступовим збільшенням обсягу самостійної роботи студентів та вимогами до підвищення якості їх підготовки у вишах. На думку авторки вирішення проблеми формування самостійно-дослідницької діяльності майбутнього вчителя інозем-

них мов дозволяє: активізувати пізнавально-творчу позицію студента, забезпечити цілісність його становлення як професіонала-дослідника в контексті кредитно-модульної системи, посилити вплив на розвиток загальної та професійної культури, ціннісних орієнтацій, дослідницьких умінь; збагатити дидактичний потенціал, що закладений у сучасній загальноосвітній школі, у більш повному обсязі використовувати педагогічні інновації, здобути вищий рівень освітньої підготовки школярів [6, с.51].

Аналізуючи досвід впровадження інноваційних проектних технологій у систему підготовки майбутніх фахівців у зарубіжних країнах (США, Канада) науковець наголошує, що найбільш популярними на сьогодні є соціально-критичні конструктивістські моделі підготовки вчителя, у смисловому полі яких застосовуються такі методи самостійно-дослідницької діяльності, як складення портфоліо, етнічна автобіографія, спільнота учіння, створення проектів, аутентична бесіда, публічна презентація, метод кейсів. Розробка проекту як вид самостійно-дослідницької діяльності спрямований, перш за все, на самостійне здобування й застосування студентами знань, оволодіння вміннями аналізувати інформацію з різних ракурсів, вибудовувати чітку ієрархію концепцій, перекоструювати її відповідно до структури вже набутих знань. В університетах США у процесі виконання проекту студент орієнтований на аналіз власного учіння, кризь призму чого представляється авторське бачення проблеми, досліджуються науково-теоретичні роботи, наводяться емпіричні факти тощо. Студентам пропонується оформити власні ідеї у систематизованому вигляді, їх закликають спробувати написати про це книгу. Головною визначальною рисою проектів є те, що вони максимально орієнтовані на використання у майбутній професійно-педагогічній роботі. Отже, в системі вищої педагогічної освіти найбільш використовуються такі види самостійно-дослідницької діяльності, як складання портфоліо, написання етнічної автобіографії, створення проектів, організація аутентичних бесід та публічних презентацій, використання кейсів, що загалом забезпечують системність та систематичність інтеріоризації фахових знань та метарефлексивних й метакогнітивних дослідницьких умінь майбутніх спеціалістів. Такі методи дозволяють студенту переосмислити власний досвід та побудувати його до рівня цілісної інтегративної системи [6, с.44].

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити *висновки*, що удосконалення системи професійної підготовки майбутніх учителів у сучасних вишах здійснюється шляхом впровадження інноваційних педагогічних технологій (проектних технологій) підготовки майбутніх фахівців з урахуванням досвіду впровадження спеціальних форм роботи студентів, які є традиційними для західних освітніх моделей –метод кейсів, презентація власних дослідницьких проектів, складання портфоліо, розробка стратегії власного професійного становлення як фахівця.

Список використаних джерел

1. Багно Ю. Використання сучасних педагогічних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів // Ю. Багно, А. Сембрат // Режим доступу до ресурсу: <http://xies.ru>
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 302 с.

3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. — К., 2004. — 352 с.

4. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти [Електронний ресурс] / І.А. Зязюн // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. — 2005. — № 25. — С. 13-18. — укр. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/articles/2005/05ziasno.zip

5. Кічук Я. В. Теоретичні та методичні засади формування правової компетентності майбутнього соціального педагога в умовах університетської педагогічної освіти: дис. докт. пед. наук /Я.В. Кічук // спеціальність 13.00.04. — Теорія і методика професійної освіти. — О., ПДПУ ім. К.Д.Ушинського, 2010. — 400 с.

6. Князян М. О. Самостійно-дослідницька діяльність майбутніх учителів іноземних мов: теорія і практика [Монографія]. /М.О. Енязян — Ізмаїл : Сміл, 2006. — 242с.

7. Самойленко Н. Еволюція поняття «педагогічні технології» / Н. самойленко // Режим доступу до ресурсу: <http://do.gendocs.ru/docs/index-24316.html>

FEATURES OF PROJECT TECHNIQUES USE IN THE PROCESS OF WOULD-BE TEACHERS' TRAINING

Galitsan Olga

Abstract. *Educational technology is content-operations to ensure the educational process is a systematic and consistent implementation in practice, pre- designed educational process is a set of interrelated tools, methods and processes required for the organization of purposeful action on the formation of a person with the desired qualities; – activities aimed at creating conditions for the formation of a personality (personality-oriented interaction); – rationally organized activity to ensure the objectives of the pedagogical process.*

In the course of the project a student is focused on the analysis of the own learning, in this light appears an author's vision, the scientific and theoretical works are investigated, empirical evidence is provided etc. Students are encouraged to arrange their ideas in a systematic form, they are urged to try and write a book about it. The main defining feature of the projects is that they are most focused on the future use in vocational and educational work.

Thus, in higher pedagogical education the most popular types of self-research are such as compiling a portfolio, writing ethnic autobiography, creating projects, organization of authentic conversations and public presentations, the use of cases, which generally provide a systemic and systematic internalization expertise and metareflexive and metacognitive research skills of future professionals. These methods allow a student to rethink his experiences and build it up to the level of integrative holistic system.

Keywords: *educational technology, project technology, would-be education experts.*